

Stichting Ecologische Landbouw Projecten Ghana

Rondzendbrief

december 2018

Niet makkelijk

2018 was een moeilijk jaar voor de ELPG. Allereerst omdat ons bestuurslid Rienke Nieuwenhuis in augustus overleed aan een hersentumor. Op haar rouwkaart stond: *'In een avontuurlijk leven volgde zij haar eigen weg met veel inzet voor anderen. Tot het laatst toe zat ze vol plannen'*. Rienke heeft 25 jaar in het bestuur gezeten en vertegenwoordigde de vrouwen in onze projecten. Dat kwam ook omdat ze in Nederland in een vrouwenopvanghuis werkte waar vooral buitenlandse vrouwen, vaak door huiselijk geweld verdreven, rust en hulp vonden. We missen Rienke, maar we moeten verder. Daarnaast hebben onze twee grootste projecten problemen die dit jaar veel van onze energie vragen. Er zijn ook lichtpuntjes; Er worden veel bomen geplant en we werken aan een groot agroforestry- en irrigatieproject. Wij gaan door, blijft u ons ook helpen?

Kees van Veluw

CEAL; een nieuwe projectpartner

Het Zasilari Ecological Farm Project (ZEFP) in Walewale werd tot eind 2015 geleid door de wijze charismatische David Agongo. Helaas overleed David eind december 2015. Issifu Jobila, die in 2010 als vrijwilliger bij ZEFP begonnen en door David opgeleid is, heeft het project overgenomen. Hoewel hij een totaal andere leider is dan David (Issifu is goed opgeleid, lobbyt uitstekend en heeft een moderne levensstijl), ging het ZEFP-project in 2016 door. Maar er kwamen toch scheurtjes in het vertrouwen tussen Davids vrouw die ook in ZEFP werkt en Issifu. Het werd uiteindelijk een strijd tussen de staf onder leiding van David's vrouw en Issifu. We hebben helaas halverwege 2018 het vertrouwen in de oude staf opgezegd, maar dat betekende wel het einde van ZEFP. Issifu is een jonge, betrouwbare en ambitieuze jonge man en we willen hem graag blijven helpen met het ontwikkelen van de biologische landbouw in Noord Ghana. Issifu had naast zijn ZEFP werk ook een eigen NGO waar hij kleine projecten uitvoerde. De ELPG ondersteunt nu die NGO, genaamd CEAL (Center for Ecological Agricultural and Livelihoods, <http://www.cealghana.org/>). De website is nog in opbouw maar u kunt al wel lezen wat hij doet. We zijn eind 2018 met hem een agroforestry project begonnen en dat loopt goed.

Kees van Veluw

Jonge boompjes hebben
bescherming nodig

Cashewbomen planten

GIOSA, de Landbouwpraktijkschool

Ons andere project, de landbouwpraktijkschool in Sirigu, loopt niet lekker. Het heeft te maken met twee factoren. Als eerste: De school groeit ons boven het hoofd. Het is een te groot project voor ons als kleine ontwikkelingsorganisatie. En dan bedoel ik vooral financieel. Om volledige onderwijs accreditatie te krijgen van de Ghanese overheid is er veel geld nodig voor o.a. studentenhuisvesting, huizen voor leraren, een schoolbus, een bibliotheek, een laboratorium, een computerlokaal, aansluiting op internet, water en elektriciteit enz. Als kleine organisatie kan de ELPG dat niet opbrengen en dus loopt de accreditatie stroef en zijn studenten en staf niet tevreden over de voorzieningen. De inhoud van de cursussen is niet het punt. Dat hebben we zelf op ons bezoek in november 2017 ervaren. Het had zo een les kunnen zijn op een Hogere Agrarische School in Nederland. Die onvolledige accreditatie staat nu een verdere ontwikkeling in de weg.

Een tweede factor is het management van de school. De huidige manager, Peter Anoaah, is een echte pionier en duizendpoot. Hij kan heel goed iets opzetten maar het wordt lastiger voor hem om de school verder te brengen. We hebben dan ook besloten om een onderzoek te laten doen door twee experts (een Nederlandse en een Ghanese) om een goede organisatiestructuur te maken en om de capaciteit van het zelf financiën werven te vergroten. Bij dat onderzoek hoort ook het opstellen van eisen waaraan een goede directeur en een goede fondsenwerver moeten voldoen. Een laatste onderwerp van het onderzoek is om een goede nieuwe functie voor Peter te vinden. Peter en de board van de school willen meewerken aan deze reorganisatie omdat ze zelf ook wel zien dat ze hulp nodig hebben om de school verder te laten groeien. Het onderzoek vindt plaats in het voorjaar van 2019.

Kees van Veluw

Verblijf voor vrouwelijke studenten

De swale werkt prima

Activiteiten op GIOSA in 2018

Ondanks alle strubbelingen is er toch wel wat gebeurd op GIOSA:

- het bouwen van huisvesting voor meisjes, ondersteund door het Marthe van Rijswijck Foundation
- een nieuwe waterput en een waterleiding netwerk is aangelegd met hulp van Wilde Ganzen
- een 6-weekse cursus biologische landbouw aan 17 jongeren die de middelbare school afgerond hebben en thuis aan de slag willen met biologische landbouw,
- er is een oesterzwammencursus geweest,
- 7 studenten uit een eerdere cursus zijn toegelaten tot de National Service Programma (een soort sociale dienstplicht) die nu een jaar betaalde stage lopen op landbouwbedrijven in Ghana
- Michiel Korthals, een gepensioneerd professor Landbouwfilosofie uit Wageningen, heeft als PUM-mer het studieprogramma verbeterd.
- Een Wageningse student heeft onderzoek gedaan naar het effect van Biochar op de productie van cow-peas, een bonensoort.
- De Swale, een geul gegraven op een hoogtelijn op het terrein van de school vangt veel regenwater op wat nu niet meer de rivier instroomt en zo, via de bodem, de waterput van de school voedt.

Kees van Veluw

In Memoriam Rienke Nieuwenhuis

Op donderdag 16 augustus overleed op 59 jarige leeftijd onze secretaris Rienke Nieuwenhuis. In november 2016 werd bij Rienke een hersentumor geconstateerd; in de periode daarna ging haar gezondheid op en neer, maar uiteindelijk heeft ze haar strijd tegen de ziekte verloren.

We herinneren Rienke als een zeer betrokken bestuurslid dat altijd gericht was op de mensen in het veld en dan met name de vrouwen. Rienke kon zich goed inleven in het leven van vrouwen in Ghana en daar bleef ze altijd op hameren in de gesprekken in het bestuur. Haar overtuiging was: 'Ontwikkel je een vrouw; dan ontwikkel je een gezin. Ontwikkel je een man dan ontwikkel je een eenling, die nog vaak in de goot eindigt ook! 'Afrika draait vooral op vrouwen', vond Rienke.

Rienke was zo'n 25 jaar betrokken bij de werkzaamheden van de ELPG en reisde vele malen als afgevaardigde van het bestuur naar Ghana. Ze bouwde een hechte band op met onze projectmensen in het veld in Ghana. Kort na een gezamenlijk bestuursbezoek in november 2015 overleed projectleider David Agongo, waarop ze besloot om een paar weken na thuiskomst opnieuw naar Ghana af te reizen om de begrafenis van David bij te wonen. Die keer in december 2015 was ook haar laatste bezoek aan Ghana. Haar grote wens om nog één keer terug te kunnen bleek niet meer haalbaar.

Rienke was een constante factor in ons bestuur; ze beschouwde veel, luisterde goed en kwam dan pas met een goed doordachte analyse. Ze was daarbij nuchter en praktisch.

Tijdens ons laatste bezoek in juli was een echt gesprek niet meer mogelijk. Haar ogen lichtten soms op als we over Ghana vertelden. Ze keek ons indringend aan; en we zijn ervan overtuigd dat ze ons wilde meegeven dat we vooral moesten doorgaan, met het helpen van mensen in Ghana, waarbij zij zelf zo betrokken was.

Dat laatste blijven we, met de goede herinneringen aan Rienke, als ELPG zeker doen!

We hopen dat Carel en de familie van Rienke de goede draad van een waardevol leven, zoals Rienke dat gehad heeft, weer zal oppakken.

Kees van Veluw en Erik van Well

Agroforestry en Irrigatie

Dit najaar zijn we een nieuw project gestart, samen met stichting 'Pompen is Leven'. Al sinds de oprichting van deze stichting, zo'n 20 jaar geleden, vindt afstemming tussen projecten plaats, maar tot het gezamenlijk opzetten van een nieuw project was het nog nooit gekomen. ELPG richt zich op de landbouw, waar 'Pompen is Leven' zich tot op heden vooral richtte op drinkwater voor de bevolking.

Nu de drinkwatervoorziening in Noord-Ghana op een redelijk hoog niveau is, wil 'Pompen is Leven' zich ook meer richten op water voor de landbouw. In 2016 startten ze daarom een project met druppelirrigatie in het werkgebied van ELPG. ELPG werd gevraagd te zorgen voor twee geschikte bedrijven voor de proef en de landbouwkundige begeleiding. Nu deze pilot met groot succes is afgerond (3-4 keer meer opbrengst per jaar, dankzij twee oogsten), is het tijd voor opschaling. Van 2 pilotbedrijven willen we het project opschalen naar 30 bedrijven. Daarbij wordt naast druppelirrigatie ook

Agroforestry toegepast; een combinatie van (lage) groentegewassen en vruchtbomen. De wens voor Agroforestry komt van boeren 'uit het veld'. In het projectgebied is het idee ontstaan om een cashewnotencoöperatie op te zetten. Het planten van de bomen daarvoor kan prima gecombineerd worden met het verbouwen van groenten. De bomen zorgen voor schaduwwerking en leveren bovendien naast vruchten ook bladeren die als compost kunnen dienen om de bodem te verbeteren.

Het project wordt in Ghana uitgevoerd door twee Ghanese NGO's, waarmee de Nederlandse stichtingen nauw samenwerken. Het betreft Pumping is Life en Centre for Ecological Agriculture and Livelihood (CEAL). Het project wordt in Ghana administratief begeleid door ACDEP, een koepel van christelijke hulpverleningsorganisaties, die veel ervaring en vertrouwen heeft in het gebied.

Voor het nieuwe project zijn we inmiddels gezamenlijk met 'Pompen is Leven' begonnen met werven van fondsen. We hopen dat enkele grotere fondsen een groot deel van de benodigde 160.000 euro voor hun rekening willen nemen. Dat doen ze alleen als er ook een eigen bijdrage van donateurs (particulieren, bedrijven, kerken e.d.) binnen komt. Voor dit project bestemmen we ook een bijdrage van Vitalis biologische zaden. De medewerkers van dit bedrijf kunnen jaarlijks kiezen uit een Kerstpakket of een gift aan ELPG. Voor het vierde jaar op rij mogen we een gift van hen tegemoet zien; dit jaar 600 euro. We zijn ook dit jaar weer bijzonder blij met dit mooie initiatief!

Erik van Well

Bestuurswisselingen

Helaas hebben twee bestuurders hun activiteiten vanwege persoonlijke redenen en ziekte stopgezet. Gerard Kampman en Jan Peter Verhave hebben 2 jaar lang hun kennis en ervaring ingezet voor de ELPG. We bedanken ze hartelijk voor hun inzet.

Gelukkig hebben we ook twee nieuwe bestuurders gekregen. Ze stellen zich voor!

Emile Hagelen:

Via mijn werk bij de overheid ben ik in contact gekomen met Kees en Erik en er bleken nogal wat overeenkomende interesses te zijn: biologische landbouw, agroforestry, natuurinclusieve landbouw en zeker ook het boeiende Ghana. Juist daar is nog veel te doen om samen met bewoners de (biologische) landbouw vooruit te helpen, zonder in de valkuil van het Nederlandse landbouwsysteem te trappen.

Van huis uit ben ik bioloog en nu werkzaam in de sector (volhoudbaar) landgebruik en het behoud van bodem en ondergrond. Ik heb al vaker (West)Afrikaanse landen bezocht en hierbij heeft Ghana wel een beetje mijn hart gestolen. En dat in het noorden van Ghana veel te winnen is, staat voor mij wel vast.

Steeff Kruitwagen:

Na kennismaking met de huidige penningmeester en het bestuur werd ik met veel plezier gebombardeerd tot toekomstig penningmeester van de ELPG. Ik hoef mij daarbij niet te beperken tot alleen de penningen maar zal mij ook in de breedte bezighouden met het beleid en de projecten. Je bent Wagenings afgestudeerde of niet.

Na mijn studie Tropische Cultuurtechniek heb ik in Botswana, Mozambique en Malawi gewerkt voor NGO's en de lokale overheid. Tijdens mijn studie heb ik een jaar in Senegal gezeten. Met twee jonge kinderen terug in Nederland heb ik mijn knopen moeten tellen: de bezuinigingen binnen de sector OS en mijn voorkeur om bedrijfsmatig te werken deden mij besluiten bedrijfskunde te gaan studeren. De afgelopen 20 jaar heb ik daarmee als (project)manager en adviseur gewerkt in de afvalinzameling, afvalrecycling en hergebruik in combinatie met sociale arbeid; altijd in een bedrijfsmatige setting en dikwijls verantwoordelijk voor haalbaarheidsstudies, optimalisatie van processen, reorganisaties en dus vooral ook de penningen.

Een paar jaar geleden heb ik het vliegtuig gepakt naar Mozambique waar ik twee weken als een vis in het water weer heb rondgereden, samen met mijn toenmalige Mozambikaanse collega die daar nu een NGO leidt. Fantastische reis en schitterend om te zien hoe goed hij het doet. Ondertussen heb ik altijd contact gehouden met biologische landbouw via boer Jan van Veld en Beek in Doorwerth. Bovendien maak ik mij lokaal met de werkgroep 'voedselbos Leusden' hard om een in het slob geraakte pluktuin van 1 ha om te vormen tot een aantrekkelijk voedselbos met en voor Leusdenaren (mijn woonplaats).

www.elpg.nl KvK Zutphen 41038779. Bank NL36 RABO 0311 05 39 63
De ELPG is erkend als ANBI. Uw gift is dus fiscaal aftrekbaar.